Europaparlamentet
2019-2024

Utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor
Utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män

2020/2035(INL)

20.5.2021

FÖRSLAG TILL BETÄNKANDE

med rekommendationer till kommissionen om bekämpning av könsrelaterat våld: nätvåld
(2020/2035(INL))

Utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor
Utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män

Föredragande: Sylwia Spurek, Elissavet Vozemberg-Vrionidi

(Initiativ – artikel 47 i arbetsordningen)
(Gemensamt utskottsförfarande – artikel 58 i arbetsordningen)

(Förslagsställare: Sylwia Spurek, Elissavet Vozemberg-Vrionidi)

INNEHÅLL

Sida

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION 3

BILAGA TILL FÖRSLAGET TILL RESOLUTION: REKOMMENDATIONER TILL KOMMISSIONEN OM INNEHÅLLET I DET BEGÄRDA FÖRSLAGET OM BEKÄMPNING AV KÖNSRELATERAT VÅLD: NÄTVÅLD 7

MOTIVERING 10

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION

med rekommendationer till kommissionen om bekämpning av könsrelaterat våld: nätvåld
(2020/2035(INL))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

– med beaktande av artiklarna 2 och 3.3 i fördraget om Europeiska unionen,

– med beaktande av artiklarna 83.1 och 225 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

– med beaktande av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt artiklarna 7, 8, 10, 11, 12, 21, 23, 24, 25, 26 och 47,

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 5 mars 2020 med titeln *En jämlikhetsunion: jämställdhetsstrategi för 2020–2025*,

– med beaktande av kommissionens meddelande av den 24 juni 2020 med titeln *EU-strategi för brottsoffers rättigheter (2020–2025)*,

– med beaktande av Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet,

– med beaktande av sin resolution av den 21 januari 2021 om en EU-strategi för jämställdhet[1],

– med beaktande av bestämmelserna i FN:s rättsliga instrument på människorättsområdet, särskilt de som rör kvinnors rättigheter, och av andra FN-instrument som rör våld mot kvinnor,

– med beaktande av FN:s generalförsamlings resolutioner av den 16 december 2020 med titlarna *Intensification of efforts to prevent and eliminate all forms of violence against women and girls* (A/RES/75/161) och *The right to privacy in the digital age* (A/RES/75/176),

– med beaktande av FN:s råd för mänskliga rättigheters resolution av den 2 juli 2018 med titeln *Accelerating efforts to eliminate violence against women and girls: preventing and responding to violence against women and girls in digital contexts* (A/HRC/38/L.6),

– med beaktande av Europaparlamentets utredningstjänsts studie med titeln *Combating gender-based violence: Cyber violence* (bedömning av det europeiska mervärdet),

– med beaktande av Europeiska jämställdhetsinstitutets jämställdhetsindex,

[1] Antagna texter, P9_TA(2021)0025.

– med beaktande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF[2],

– med beaktande av artiklarna 47 och 54 i arbetsordningen,

– med beaktande av den gemensamma behandlingen av ärendet i utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor och utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män, i enlighet med artikel 58 i arbetsordningen,

– med beaktande av betänkandet från utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor och utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män (A9-0000/2021), och av följande skäl:

A. Det första målet med EU:s jämställdhetsstrategi för 2020–2025 är att stoppa det könsrelaterade våldet, vilket beskrivs som ”en av våra samhällens största utmaningar”.

B. Våldet mot kvinnor och andra former av könsrelaterat våld är utbrett i EU och bör ses som en extrem form av diskriminering. Könsrelaterat våld har sin grund i den ojämlika maktfördelningen mellan kvinnor och män samt i sexism och könsstereotyper, som har lett till att män styr över och diskriminerar kvinnor.

C. Våld mot kvinnor och könsrelaterat våld förekommer i olika men inte ömsesidigt uteslutande former och uttryck. Dessa olika former av våld är ofta sammankopplade med och oskiljaktiga från våld utanför nätet, eftersom de kan föregå, medfölja eller utgöra en fortsättning på detta våld.

D. Nättrakasserier, nätstalkning, nätmobbning, trolling, hatpropaganda på nätet, flejming, doxing och bildbaserade sexuella övergrepp hör till de vanligaste formerna av könsrelaterat nätvåld. En del medlemsstater har antagit specifik lagstiftning som täcker endast vissa av dessa särskilda former.

E. Trots den ökade medvetenheten om det könsrelaterade nätvåldet är det på grund av bristen på uttömmande och färska uppgifter och underrapporteringen av könsrelaterade fall av nätvåld svårt att göra en korrekt bedömning av fenomenets utbredning. I bedömningen av det europeiska mervärdet om könsrelaterat nätvåld uppskattas 4–7 % av kvinnorna i EU ha utsatts för nättrakasserier under de senaste 12 månaderna, medan 1–3 % bedöms ha utsatts för nätstalkning.

F. Kvinnor kan utsättas för nätvåld både som enskilda personer och som medlemmar av en viss grupp. Intersektionell diskriminering kan förstärka konsekvenserna av könsrelaterat nätvåld.

G. Vissa kvinnor, till exempel politiker, kvinnor i offentliga befattningar, journalister, bloggare och människorättsförsvarare, är särskilt utsatta för könsrelaterat nätvåld. Detta

[2] EUT L 315, 14.11.2012, s. 57.

våld orsakar inte bara psykiskt lidande, utan avskräcker också kvinnor från att vara digitalt delaktiga i det politiska, sociala och kulturella livet.

H. Könsrelaterat nätvåld påverkar människors psykiska hälsa och möjligheter att fullt ut utöva sina grundläggande rättigheter samt själva demokratin och har konsekvenser för samhället, bland annat ekonomiska.

1. Europaparlamentet betonar att det könsrelaterade nätvåldet är sammankopplat med det könsrelaterade våldet utanför nätet och att inga politiska åtgärder kommer att vara verkningsfulla om de inte tar hänsyn till denna verklighet.

2. Europaparlamentet välkomnar EU:s jämställdhetsstrategi för 2020–2025, som kommissionen lagt fram som ett verktyg för att bekämpa våld mot kvinnor och könsrelaterat våld samt motverka orsakerna till våldet.

3. Europaparlamentet betonar att covid-19-pandemin har ökat risken för våld i hemmet eftersom de våldsutsatta tvingas tillbringa mer tid med förövarna och tenderar att vara mer isolerade från stödnätverk. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att utöka det stöd de erbjuder genom skyddade boenden, hjälplinjer och stödtjänster för att skydda de våldsutsatta och göra det lättare att anmäla könsrelaterat våld.

4. Europaparlamentet framhåller att det könsrelaterade nätvåldet är transnationellt till sin karaktär, som en följd av IKT-användningens gränsöverskridande natur.

5. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att verka för ökad medvetenhet samt att verkställa nationella straffrättsliga lagar och specifika strategier och program för att förhindra könsrelaterat nätvåld och bekämpa straffrihet för dem som gjort sig skyldiga till sådana handlingar.

6. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att upprätta ett tillförlitligt system för regelbunden insamling av uppdelade och jämförbara statistiska uppgifter om könsrelaterat våld, inbegripet nätvåld.

7. Europaparlamentet noterar att bland annat stress, koncentrationssvårigheter, ångest, panikångest, låg självkänsla, depression, posttraumatiskt stressyndrom, bristande tillit och känsla av att tappa kontrollen som orsakas av nätvåld kan påverka den psykiska hälsan.

8. Europaparlamentet betonar att könsrelaterat nätvåld har psykologiska, sociala och ekonomiska konsekvenser.

9. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att ägna särskild uppmärksamhet åt kvinnor som tillhör grupper som löper särskild risk att utsättas för könsrelaterat nätvåld och att utveckla särskilda stödtjänster och utbildningsprogram för dessa grupper.

10. Europaparlamentet finner det djupt beklagligt att könsrelaterat nätvåld minskar kvinnornas delaktighet i den offentliga debatten, vilket medför en urholkning av unionens demokratiska principer. Parlamentet beklagar att detta ”tystande” särskilt riktas mot kvinnliga aktivister, journalister och politiker i syfte att motarbeta kvinnors delaktighet i det politiska livet och i beslutsfattandet.

11. Europaparlamentet påminner om att könsstereotyper är centrala i könsdiskrimineringen och utgör ett av de största hindren för kvinnors och flickors inträde på IKT-området och det digitala området. Parlamentet betonar behovet av att motverka könsklyftan i IKT-sektorn genom utbildning, informationskampanjer och främjande ett ökat deltagande av kvinnor i sektorn.

12. Europaparlamentet framhåller behovet av att skydda, stödja och säkerställa gottgörelse för personer som utsatts för könsrelaterat nätvåld.

13. Europaparlamentet påminner om att rådet snarast bör slutföra EU:s ratificering av Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen) på basis av en bred anslutning utan några begränsningar samt förespråka att alla medlemsstater ratificerar, skyndsamt och korrekt genomför och verkställer konventionen. Parlamentet betonar att Istanbulkonventionen är den mest omfattande internationella överenskommelsen som rör de grundläggande orsakerna till alla former av könsrelaterat våld. Parlamentet betonar att denna uppmaning inte minskar betydelsen av uppmaningen att anta en unionsrättsakt om bekämpning av könsrelaterat våld, utan istället kompletterar den.

14. Europaparlamentet upprepar med eftertryck sitt åtagande att bekämpa könsrelaterat våld och behovet av ett omfattande direktiv som omfattar alla former av sådant våld, vilket är det bästa sättet att få ett slut på det.

15. Europaparlamentet uppmanar rådet att aktivera övergångsklausulen genom att anta ett beslut om att identifiera könsrelaterat våld som ett område av särskilt allvarligt brottslighet med ett gränsöverskridande inslag i enlighet med artikel 83.1 tredje stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

16. Europaparlamentet begär att kommissionen på grundval av artikel 83.1 första stycket i EUF-fördraget utan onödigt dröjsmål lägger fram ett förslag till rättsakt om åtgärder mot könsrelaterat nätvåld i enlighet med rekommendationerna i bilagan till denna resolution. Parlamentet påpekar att förslaget inte bör undergräva insatserna för att identifiera könsrelaterat våld som ett nytt område av särskilt allvarlig brottslighet med ett gränsöverskridande inslag i enlighet med artikel 83.1 tredje stycket i EUF-fördraget eller andra härledda rättsakter om könsrelaterat våld som parlamentet tidigare efterlyst.

17. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution och bifogade rekommendationer till kommissionen och rådet.

BILAGA TILL FÖRSLAGET TILL RESOLUTION: REKOMMENDATIONER TILL KOMMISSIONEN OM INNEHÅLLET I DET BEGÄRDA FÖRSLAGET OM BEKÄMPNING AV KÖNSRELATERAT VÅLD: NÄTVÅLD

Rekommendation 1 om det framtida direktivets syfte

Syftet med direktivet bör vara att fastställa minimiregler för definitionen av brottet könsrelaterat nätvåld och anknutna påföljder samt att fastställa åtgärder för att främja och stödja medlemsstaternas förebyggande arbete mot detta brott och åtgärder för att skydda, stödja och säkerställa gottgörelse för de våldsutsatta.

Rekommendation 2 om tillämpningsområde och definitioner

– Vilka brott?

Begreppet ”it-brottslighet” i artikel 83.1 i EUF-fördraget kan även anses omfatta brott som begås mot elektroniska kommunikationsnät eller informationssystem eller genom användning av dem, och allvarliga former av könsrelaterat våld på nätet med ett gränsöverskridande inslag kan omfattas av definitionen av ”it-brottslighet” i den mening som avses i artikel 83.1 i EUF-fördraget.

Artikel 83.1 i EUF-fördraget skulle också kunna ligga till grund för åtgärder som syftar till att förebygga könsrelaterat nätvåld och ge stöd till de utsatta personerna, eftersom sådana åtgärder bidrar till direktivets huvudsakliga mål.

Direktivet bör omfatta alla former av könsrelaterat våld som helt eller delvis begås, stöds eller förstärks genom användning av IKT, såsom mobiltelefoner och smarttelefoner, internet, sociala medieplattformar eller e-post, mot en kvinna på grund av hon är kvinna eller som drabbar kvinnor i oproportionellt hög grad.

Det är inte är möjligt att lägga fram en uttömmande typologi över de olika formerna av könsrelaterat nätvåld, eftersom våldet ständigt utvecklas och nya former växer fram, men följande typer bör ändå nämnas och definieras:

- **Nättrakasserier** (inbegripet nätmobbning, oönskat mottagande av material av uttrycklig sexuell karaktär och ofredande)
- **Nätstalkning**
- **IKT-relaterade kränkningar av den personliga integriteten** (inbegripet åtkomst till, delning och manipulering av privata data eller bilder, t.ex. intima uppgifter utan samtycke, samt bildbaserade sexuella övergrepp, utlämning av sexuella bilder utan samtycke, doxing och identitetsstöld)
- **Fjärrstyrning eller övervakning** (inbegripet genom spionappar på mobila enheter)
- **Hot** (inbegripet direkta hot och hot om våld, utpressning och sextortion)
- **Sexistisk hatpropaganda** (inbegripet utläggning och delning av våldsinnehåll, användning av sexistiska eller könsspecifika kommentarer och förolämpningar, smädande av kvinnor för att de uttrycker egna åsikter eller avvisar sexuella närmanden)
- **Återgivande av självmord eller anorexia samt psykiskt skadliga beteenden**

- **Datorskador** som riktar sig mot filer, program och enheter eller attacker mot webbplatser eller andra digitala kommunikationskanaler
- **Olaglig tillgång** till mobilmeddelanden, e-postmeddelanden och snabbmeddelanden eller sociala mediekonton
- **Brott mot kommunikationsförbud** som fastställts genom domstolsavgöranden
- **Direkt våld.**

– Vilka våldsutsatta?

Förslaget bör omfatta alla som utsätts för könsrelaterat nätvåld och särskilt beakta intersektionella former av diskriminering och våldsutsatta som deltar i det offentliga livet.

Rekommendation 3 om förebyggande åtgärder

Medlemsstaterna bör genomföra följande åtgärder för att förebygga könsrelaterat nätvåld:

- Informations- och utbildningsprogram med deltagande av alla berörda aktörer och intressenter i syfte att åtgärda grundorsakerna till könsrelaterat nätvåld inom den bredare kontexten av könsrelaterat våld. Syftet bör vara att åstadkomma en förändring i de sociala och kulturella attityderna och undanröja könsstereotyper samt verka för ett ansvarsfullt beteende i sociala medier och ökade kunskaper om säker internetanvändning.
- Forskning om könsrelaterat nätvåld (orsaker, utbredning, konsekvenser).
- Digital utbildning, digital kompetens och digitala färdigheter, inbegripet i skolans läroplaner, i syfte att främja ökad förståelse av digital teknik och ge användarna större inflytande, förbättra den digitala delaktigheten, säkerställa respekt för grundläggande rättigheter, undanröja all bristande jämställdhet i tillgången till teknik och säkerställa en blandad könsfördelning inom tekniksektorn, särskilt inom utvecklingen av ny teknik.
- Utveckling av samarbete mellan medlemsstaterna i syfte att utbyta information, sakkunskap och bästa praxis, särskilt genom det europeiska nätverket för förebyggande av brottslighet (EUCPN).
- Stöd till organisationer i det civila samhället som arbetar med att förebygga könsrelaterat våld.
- Främjande av riktad utbildning för yrkesverksamma, bland annat inom socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter.
- Tvärvetenskapligt samarbete och samarbete med berörda parter, bland annat med teknikföretag, värdtjänstleverantörer och behöriga myndigheter, om bästa praxis för att bekämpa könsrelaterat våld i linje med de grundläggande rättigheterna.

Rekommendation 4 om skydd av samt stöd och ersättning till våldsutsatta

Kommissionen och medlemsstaterna bör vidta följande åtgärder, alla med den våldsutsatta personen i centrum och en sektorsöverskridande strategi:

- Främja särskild utbildning för yrkesverksamma som arbetar med personer som utsatts för könsrelaterat nätvåld, bland annat personal inom brottsbekämpande myndigheter, socialtjänst, barnomsorg, hälso- och sjukvård och rättsväsendet. Unionsomfattande

utbildningsprogram skulle kunna genomföras inom ramen för programmet Rättsliga frågor och programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt sekundär viktimisering och hur det kan undvikas samt åt det könsrelaterade våldets dubbla karaktär (på och utanför nätet) och intersektionell diskriminering.
- Underlätta tillgången till information och utveckla särskilda tjänster för personer som utsatts för nätvåld (hjälplinjer, skyddade boenden).
- Göra det lättare för våldsutsatta att anmäla, göra det möjligt för dem att få skyddsorder och utveckla prövningsmekanismer med lämpliga gottgörelseåtgärder.
- Utveckla samarbetsmekanismer mellan berörda aktörer, såsom rättsväsendet, allmänna åklagarmyndigheter, brottsbekämpande myndigheter, lokala och regionala myndigheter och organisationer i det civila samhället.

Rekommendation 5 om lagföring och kriminalisering av könsrelaterat nätvåld

Baserat på definitionen i rekommendation 1 bör kriminaliseringen av könsrelaterat nätvåld beakta följa kriterier:

- De former av könsrelaterat nätvåld som ska kriminaliseras av medlemsstaterna (vilket också bör omfatta tidigare faser av nätvåld – anstiftan, medhjälp och försök).
- Lägsta och högsta påföljder (fängelse och böter).
- Gränsöverskridande utredning och lagföring.
- Försvårande omständigheter, beroende på de våldsutsatta kvinnornas och flickornas profil (utnyttjande av specifika egenskaper, kvinnors och flickors utsatthet på nätet).
- Ett sektorsöverskridande förhållningssätt som fokuserar på den våldsutsatta personen.

Rekommendation 6 om insamling och redovisning av uppgifter

Kommissionen och medlemsstaterna bör samla in och offentliggöra uppdelade och jämförbara uppgifter om könsrelaterat nätvåld, särskilt om de olika formerna av könsrelaterat nätvåld, baserat inte bara på rapporter från de brottsbekämpande myndigheterna, utan också på kvinnors erfarenheter.

Kommissionen bör regelbundet avge en rapport till Europaparlamentet och rådet med en bedömning av i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit åtgärder enligt förslaget till direktiv.

MOTIVERING

Bakgrund och motivering till förslaget

Könsrelaterat våld, både på och utanför nätet, är djupt rotat i den strukturella ojämlikheten i vårt samhälle. Det tystas fortfarande ned och är en av de allvarligaste kränkningarna av de mänskliga rättigheterna. Det könsrelaterade våldet är utbrett och har en enormt stor påverkan på de utsatta, deras familjer och samhällen. Situationen förvärras ytterligare av könsdiskriminering, stereotyper och de ständiga uttrycken för historiskt ojämlika maktförhållanden. Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (Istanbulkonventionen) erkänner denna strukturella karaktär hos det könsrelaterade våldet. Det är därför inte bara en enda utan många olika – kulturella, rättsliga, ekonomiska och politiska – faktorer som bidrar till att förstärka det könsbaserade våldet i vårt samhälle.

I dagens digitala tidsålder skapar internet och IKT snabbt nya sociala digitala ytor och förändrar hur personer träffas, kommunicerar och interagerar. Det har blivit allt vanligare med olika former av könsrelaterat våld som utspelar sig på nätet och möjliggörs av IKT, särskilt i takt med den dagliga och överallt närvarande användningen av sociala medieplattformar och andra tekniska appar. Nätvåld mot kvinnor är en form av könsrelaterat våld. Nätvåld omfattar nättrakasserier, nätstalkning, missbruk av bilder utan samtycke, sexistisk hatpropaganda och andra våldsuttryck.

Könsrelaterat nätvåld är dock inte någon ny form av våld, utan en fortsättning på det könsbaserade våldet utanför nätet. Det har djupgående konsekvenser för enskildas grundläggande fri- och rättigheter, för deras värdighet och liv på alla nivåer, inbegripet deras fysiska, känslomässiga och psykiska hälsa, och för deras välbefinnande och sociala, ekonomiska och yrkesmässiga utveckling. Våldsutsatta har högre nivåer av ångest, stress, depression, trauma, panikångest, förlust av självkänsla och en känsla av maktlöshet i sin förmåga att hantera övergreppen. Vissa grupper av kvinnor, inbegripet aktivister och människorättsförsvarare, kvinnor i politiken, journalister, bloggare, kvinnor som tillhör etniska minoriteter, homo- och bisexuella kvinnor och transkvinnor samt kvinnor med funktionsnedsättning, är i särskilt hög grad måltavlor för våld som möjliggörs genom IKT. En sektorsöverskridande strategi är avgörande för att man ska kunna förstå de specifika former av diskriminering som drabbar personer som utsatts för könsrelaterat nätvåld. Verkligheten visar också att kvinnors röster och delaktighet som aktiva digitala medborgare ofta censureras genom könsrelaterat nätvåld, och detta tystande spiller ofta över på verkligheten.

Parlamentet har i flera resolutioner lyft fram vikten av att få ett slut på det könsrelaterade våldet och våldet mot kvinnor samt har efterlyst rättsliga och politiska åtgärder för att bekämpa fenomenet. Följande parlamentsinitiativ avspeglar denna oro:

- I sin resolution av den 12 september 2017 om förslaget till rådets beslut om Europeiska unionen ingående av Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet betonade parlamentet att åtgärder bör vidtas för att komma till rätta med det framväxande fenomenet med könsrelaterat nätvåld, inbegripet mobbning, trakasserier och hot, särskilt mot unga kvinnor och flickor samt hbti-personer.

- I sin resolution av den 3 oktober 2017 om kampen mot it-brottslighet belyste parlamentet behovet av gemensamma harmoniserade rättsliga definitioner av it-brottslighet, inbegripet sexuella övergrepp och exploatering av barn på nätet, nättrakasserier och nätattacker.
- I sin resolution av den 26 oktober 2017 om bekämpandet av sexuella trakasserier och övergrepp i EU påminde parlamentet om att det behövs nyckelåtgärder mot nya former av våld, t.ex. på internet, och belyste att trakasserier av kvinnor, särskilt i sociala medier, ger bränsle åt andra former av våld mot kvinnor och flickor.
- I sin resolution av den 17 april 2018 om ökat inflytande för kvinnor och flickor med hjälp av den digitala sektorn påminde parlamentet om att digitala kommunikationssätt bidrar till ökad spridning av hatpropaganda och hot mot kvinnor och att de olika formerna av nätvåld mot kvinnor fortfarande inte är rättsligt erkända. Parlamentet efterlyste därför ökad samordning mellan EU och medlemsstaterna för att bekämpa brott som möjliggörs genom gränsöverskridande teknik, till exempel människohandel, nättrakasserier och nätstalkning, och uppmanade medlemsstaterna att inkludera nya former av nätvåld i sin straffrätt.
- Den 26 april 2018 antog FEMM-utskottet ett förslag till betänkande med förslag till åtgärder mot mobbning och sexuella trakasserier, bland annat på nätet.
- Parlamentets resolution av den 28 november 2019 om EU:s anslutning till Istanbulkonventionen och andra åtgärder för att bekämpa könsrelaterat våld
- I sin resolution av den 21 januari 2021 om EU:s strategi för jämställdhet välkomnade parlamentet de åtgärder som kommissionen har föreslagit för att komma till rätta med nätvåld, som i oproportionerligt hög grad drabbar kvinnor och flickor (inbegripet nättrakasserier, nätmobbning och sexistisk hatpropaganda), i synnerhet aktivister, kvinnliga politiker och andra offentliga personer som är synliga i den offentliga debatten. Parlamentet uppmanade också eftertryckligen medlemsstaterna och EU att anta ytterligare åtgärder, inklusive bindande lagstiftningsåtgärder, för att bekämpa dessa former av våld inom ramen för ett direktiv om förebyggande och bekämpning av alla former av våld mot kvinnor, och uttryckte sin önskan att medlemsstaterna ska få stöd i utvecklingen av utbildningsverktyg för de myndigheter som är involverade i alla olika skeden, från förebyggande och skydd till åtal, såsom polisen och rättsväsendet, tillsammans med informations- och kommunikationssektorn, samtidigt som de grundläggande rättigheterna på internet skyddas,
- Parlamentets resolution av den 21 januari 2021 om överbryggande av den digitala klyftan mellan könen: kvinnors deltagande i den digitala ekonomin,
- I sin resolution av den 11 februari 2021 om framtida utmaningar för kvinnors rättigheter i Europa: mer än 25 år sedan Pekingdeklarationen och handlingsplanen från Peking uppmanade parlamentet medlemsstaterna och kommissionen att vidta särskilda åtgärder för att undanröja cybervåld, bland annat trakasserier på nätet, nätmobbning och kvinnofientlig hatretorik.

Rättslig grund

Den rättsliga grunden för detta lagstiftningsinitiativ är artikel 83.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Begreppet ”it-brottslighet” i artikel 83.1 i EUF-fördraget kan omfatta brott som begås mot eller med hjälp av elektroniska kommunikationsnät eller informationssystem. Sedan Lissabonfördraget har det skett en utveckling i den relevanta terminologin och begreppen ”cyberbrottslighet” och ”it-brottslighet” är nu ömsesidigt utbytbara. Allvarliga former av könsrelaterat nätvåld med ett gränsöverskridande inslag kan omfattas av begreppet ”it-brottslighet” i den mening som avses i artikel 83.1 i EUF-fördraget.
Artikel 84 i EUF-fördraget skulle också kunna vara relevant för de delar av förslaget som syftar till att främja och stödja medlemsstaternas åtgärder på området för brottsförebyggande och åtgärder för att skydda, stödja och säkerställa gottgörelse för de våldsutsatta. Om de föreslagna förebyggande åtgärderna betraktas hänga samman med kriminaliseringen av nätvåld behöver det dock inte läggas till någon specifik rättslig grund.

Förklaring av rekommendationerna

Rekommendationerna i bilagan till resolutionen omfattar följande delar: direktivets syfte, tillämpningsområde och definitioner, förebyggande åtgärder, skydd av samt stöd och ersättning till våldsutsatta, lagföring och kriminalisering av könsrelaterat nätvåld och insamling och redovisning av uppgifter.
Syftet med direktivet är att fastställa minimiregler för definitionen av brottet könsrelaterat nätvåld och anknutna påföljder samt att fastställa åtgärder för att främja och stödja medlemsstaternas förebyggande arbete mot detta brott och åtgärder för att skydda, stödja och säkerställa gottgörelse för de våldsutsatta. Medföredragandena av detta initiativ anser att EU saknar en rättslig ram för att bekämpa könsrelaterat våld, och här mer specifikt könsrelaterat nätvåld, och för att skydda och stödja de våldsutsatta.
Såsom uppges i resolutionen finns det flera olika definitioner av könsrelaterat nätvåld, men det saknas en internationellt överenskommen rättslig definition. I rekommendationen om tillämpningsområde och definitioner överlåter parlamentet det därför åt kommissionen att föreslå en specifik definition som kan täcka alla former av könsrelaterat våld som helt eller delvis begås, stöds eller förstärks genom användning av IKT mot en kvinna på grund av att hon är kvinna, eller som drabbar kvinnor i oproportionerligt hög grad. Detta förslag grundas på den definition som FN:s särskilda rapportör om våld mot kvinnor använt i sin rapport från 2018 om nätvåld.
De förebyggande åtgärder som föreslås är kopplade till grundorsakerna till könsrelaterat våld, inbegripet nätvåld. Därför fokuserar de främst på utbildning, ökad medvetenhet, undanröjande av könsstereotyper och främjande av forskning. Åtgärderna kräver också tvärvetenskapligt samarbete och samarbete med berörda parter, bland annat värdtjänstleverantörer, och samarbete med teknikföretag om bästa praxis för att bekämpa könsrelaterat nätvåld i linje med de grundläggande rättigheterna.
I avsikt att skydda och stödja personer som utsatts för könsrelaterat nätvåld anges det först i förslaget vilka kategorier av våldsutsatta som bör omfattas. Syftet är att vara så omfattande som möjligt med hänsyn till intersektionalitet och de våldsutsattas specifika behov. Därefter anges det i förslaget flera åtgärder för skydd av och stöd för våldsutsatta. Särskild tonvikt läggs åt behovet av att förbättra och underlätta redovisningen och förhindra sekundär viktimisering. Utbildning av rättstillämpare och yrkespersoner som kommer i kontakt med våldsutsatta är avgörande för uppnåendet av detta mål.

Utöver dessa åtgärder finns det specifika stödtjänster som måste införas eller utökas till att även omfatta personer som utsatts för könsrelaterat nätvåld (hjälplinjer, skyddade boenden). Ett annat inslag i lagstiftningsinitiativet är straffrätt och lagföring av könsrelaterat nätvåld. EU måste kunna fastställa minimiregler för att säkerställa att könsrelaterat nätvåld lagförs. I rekommendationen i bilagan specificeras inte alla potentiella brott och försvårande omständigheter, eftersom den digitala teknikens snabba utveckling kan ge upphov till nya former av nätvåld. Rekommendationen ger dock kommissionen en uppsättning kriterier för att definiera dessa brott.
Medföredragandena anser under alla omständigheter att följande beteenden bör tas upp i listan över brott kopplade till könsrelaterat nätvåld:

- **Nättrakasserier** (inbegripet nätmobbning, oönskat mottagande av material av uttrycklig sexuell karaktär och ofredande)
- **Nätstalkning**
- **IKT-relaterade kränkningar av den personliga integriteten** (inbegripet åtkomst till, delning och manipulering av privata data eller bilder, t.ex. intima uppgifter utan samtycke, samt bildbaserade sexuella övergrepp, utlämning av sexuella bilder utan samtycke, doxing och identitetsstöld)
- **Fjärrstyrning eller övervakning** (inbegripet genom spionappar på mobila enheter)
- **Hot** (inbegripet direkta hot och hot om våld, utpressning och sextortion)
- **Sexistisk hatpropaganda** (inbegripet utläggning och delning av våldsinnehåll, användning av sexistiska eller könsspecifika kommentarer och förolämpningar, smädande av kvinnor för att de uttrycker egna åsikter eller avvisar sexuella närmanden)
- **Återgivande av självmord eller anorexia samt psykiskt skadliga beteenden**
- **Datorskador** som riktar sig mot filer, program och enheter eller attacker mot webbplatser eller andra digitala kommunikationskanaler
- **Olaglig tillgång** till mobilmeddelanden, e-postmeddelanden och snabbmeddelanden eller sociala mediekonton
- Brott mot kommunikationsförbud fastställts genom domstolsavgöranden
- **Direkt våld**.

Slutligen understryks det i initiativet att det behövs en tydlig strategi för insamling av uppdelade och jämförbara uppgifter och rapportering av dessa från de berörda myndigheterna. Om EU vill ha en fungerande ram för bekämpningen av könsrelaterat våld, inbegripet nätvåld, eller våld mot kvinnor i allmänhet måste man kunna samla in och offentliggöra uppgifter om de olika formerna av könsrelaterat nätvåld. Förutom uppgifter som medlemsstaterna lämnas in bör kommissionen regelbundet lägga fram en rapport till Europaparlamentet och rådet om genomförandet av direktivet, inbegripet möjliga åtgärder/ändringar för att förbättra det.

Slutsats

Det könsrelaterade våldet, inklusive nätvåldet, förstärks ständigt av olika samhällsutmaningar, vilket på senaste tiden inträffat i samband med covid-19-krisen, och det råder brist på politisk

vilja att prioritera denna fråga. För att uppnå jämställdhet måste vi utrota alla former av könsrelaterat våld och avlägsna hinder som hindrar kvinnor från att fullt ut tillvarata sina rättigheter. Det finns en mängd olika strategier mot könsrelaterat nätvåld i medlemsstaterna. Utöver avsaknaden av en harmoniserad definition och ett gemensamt förhållningssätt finns det bland annat problem med underrapportering, begränsad medvetenhet bland allmänheten och de brottsbekämpande myndigheterna, otillräckligt stöd till våldsutsatta samt begränsad forskning och kunskap om fenomenet. Om vi ska kunna öka satsningarna på att utrota det könsrelaterade våldet både på och utanför nätet måste vi därför vara villiga att undersöka de bakomliggande orsakerna till det könsrelaterade våldet, de system som möjliggjort det och de faktorer som förstärker det. De bakomliggande orsakerna till alla typer av könsrelaterat våld är desamma och det är därför som vi behöver lagar och politik som hanterar dem med en helhetssyn. Istanbulkonventionen är i detta avseende det mest omfattande internationella fördrag som utgör en omfattande rättslig ram om skydd av kvinnor och flickor från alla former av våld samt förebyggande, lagföring och undanröjande av våld mot dem. Trots att ratificeringen av konventionen fortfarande är blockerad i rådet bör EU inte vänta, eftersom varje dag av väntan innebär att fler personer utsätts för könsrelaterat våld. Förslaget till lagstiftningsinitiativ syftar till att motverka detta fenomen. Här föreslås en helhetsstrategi för att kriminalisera vissa beteenden men också för att stödja och skydda personer som utsatts för dem.